

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada sisekontrollisüsteemi parendamise ning riskide maandamise võimalused AS Stora Enso Eesti näitel. Hindamaks majandusüksuse sisekontrollisüsteemi, oli töö eesmärgi täitmiseks vajalik mõista sisekontrollisüsteemi üldiselt, sealjuures sisekontrolli komponente ning põhilisi sisekontrolli liike. Sisekontrolli on mitmed autorid defineerinud erinevalt, kuid kokkuvõtvalt võib öelda, et sisekontroll annab majandusüksusele kindlustunde ja tagab püstitatud eesmärkide saavutamise. Sisekontrolli liigitamiseks on mitmeid võimalusi, kuid neist levinuim on liigitamine lähtuvalt eesmärkidest: juhendavad, ennetavad, avastavad ning korrigeerivad kontrollid.

Riskijuhtimine on oluline osa sisekontrollist, sest riskide juhtimise tulemusena saab ettevõtte kindlustunde, et ootamatute olukordade eest ollakse maksimaalselt kaitstud. Riskide hindamine puhul on oluliseks kolmetasandiline kaitsesüsteem, mis aitab välja tuua majandusüksuse struktuuri ja vastutuse taseme otsuste tegemisel (antud mudelit käsitleb autor peatükis 1.2). See mudel võimaldab lihtsalt ja efektiivselt suurendada riskijuhtimise ja sisekontrolli kommunikatsiooni ning toimib efektiivselt vaid siis, kui kõik kolm taset omavahel suhtlevad. Põhilisteks riskide liikideks on strateegiline, finants-, vastavus- ja tegevusrisk. Viimaste hindamiseks peab esmalt kindlaks tegema riskid, seejärel tuleb luua hindamiskriteerium. Järgmise sammuna on vajalik riskide hindamine, nende vastastikuse mõju välja toomine ning kõige enam ettevõtte tulemuslikkust mõjutavate riskide välja selgitamine. Seejärel saab võtta vastu otsuseid, kas ja milliseid riske on vaja maandada.

Töö autor on analüüsinud sisekontrollisüsteemi metsatööstusettevõttes Stora Enso Eesti AS. Ettevõtte struktuuriks on keeruline maatriksstruktuur, sest lisaks saeveskitele ning metsavarumisüksusele asub Eesti ettevõttes ka Globaalne Tugiteenuste Keskus, mis pakub finants-, IT- ja logistikateenuseid Stora Enso ettevõtete jaoks üle maailma. Seetõttu on sisekontrollisüsteem ettevõttes väga detailne ning küllaltki keeruline.

Autor püstitas hüpoteesi, et sisekontrollisüsteemi nõrkused on nii tootmis- kui ka varumisüksuses ühesugused. Hüpoteesi kontrollimiseks viidi ettevõtte töötajate seas läbi küsitlus, mille abil sai välja tuua töötajate hinnangud sisekontrollisüsteemile ning üksuste

sarnasused ja erinevused. Uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada võimalused, kuidas sisekontrollisüsteemi paremaks muuta ning riske maandada.

Analüüsi tulemusena järeltab magistritöö autor, et Stora Enso Eesti AS sisekontrollisüsteem toimib ja vastab põhilistele kriteeriumitele. Küsitluse tulemusena selgus, et kõik töötajad teavad, et ostuarvetega seotud dokumendid arhiveeritakse, ostuarvete kinnitamisel on tagatud nelja silma printsiip, ettevõttes on välja töötatud raamatupidamis-tehingute kinnitamise süsteem ja suuremate ostude/müükide puhul tuleb tehingud kooskõlastada juhtkonnaga. Ettevõtte juhtimise seisukohast on vajalik, et kõik töötajad sisekontrollisüsteemi hästi teaksid ning eelpool nimetatud kontrollid on hästi toimivad. Need aitavad ennetada pettuste toimepanemist ning annavad juhtkonnale kindlustunde, et nende püstitatud eesmärgid ka täidetakse.

Küsitluse tulemusena selgus, et paljude sisekontrolli väidete puhul ei teadnud töötajad, kas selline sisekontroll ettevõttes on või mitte. Selle tulemusena järeltab autor, et informatsiooni jagamine ei ole ettevõttes piisavalt hästi teostatud. Info peaks liikuma nii töötajatelt juhtidele kui ka juhtidelt alluvatele, kuid Stora Enso Eesti AS puhul selgus, et „ülevalt alla“ ei liigu piisavalt palju informatsiooni. Seetõttu soovib autor läbi viia töötajate seas koolitusi ja infotunde, kus kõik saaksid teavet ettevõttes toimuva kohta. Informatsiooni jagamine on oluliseks sisekontrolli komponendiks ning see annab selgust, mida juhid töötajatelt ootavad ja millised on ettevõtte eesmärgid.

Töös püstitatud hüpotees, et tootmis- ja varumisüksuse sisekontrollisüsteemi nõrkused on ühesugused, tuli ümber lükata. Küsitluse ja intervjuude analüüsi tulemusena selgus, et mõlemal üksusel on sisekontrollisüsteemis kitsaskohti, kuid need ei ole ühesugused. Tootmisüksuse peamiseks puuduseks on töötajate ametijuhendite puudumine, mis toob kaasa vastutuse hajuvuse riski, sest nii töötajad kui ka tööandja ei tea täpselt, mida konkreetses töös oodatakse ning millised on töötaja peamised vastutusosalad. Autori hinnangul peab kõikide töötajate ametijuhendite olemasolu üle kontrollima. Vajadusel tuleb ametijuhendeid täiendada või vormistada uued juhendid.

Autor hindas Stora Enso Eesti AS riske kasutades riskimaatriksit, mille koostamise aluseks olid küsitluse ja intervjuude tulemused. Riskimaatriksist tulenevalt on Stora Enso Eesti AS peamised riskid seotud metsavarumisüksusega. Kõige suuremad riskid on käibemaksu- ja lepingurisk. Käibemaksurisk on seotud töötajate hoolsuse ja dokumentide olemasolu kontrollimisega. Lepingurisk on seotud tähtaja ületanud lepingute ja nende ebasoodsate tingimustega. Autori hinnangul on käibemaksuriski võimalik maandada dokumentide pistelise kontrolli tegemisega. Raamatupidamisosakonna töötaja peaks

kontrollima juhusliku valimi alusel, kas kõik dokumendid on olemas ning kas seal esitatud teave kattub raamatupidamisprogrammis olevaga. Lepinguriski on võimalik maandada läbi alltöövõtjatega tehtud koostöölepingute muutmise. Sellisel juhul ei pea Stora Enso Eesti AS võtma terves ulatuses vastutust lepingu tähtaegade möödumise eest.

Autor võib öelda, et töö eesmärk ja uurimisülesanded on täidetud. Intervjuude ning küsitluse tulemusena selgusid Stora Enso Eesti AS sisekontrollisüsteemi puudused ning autor tegi ettepanekuid, kuidas sisekontrollisüsteemi parendada ning riske maandada. Hästi toimiv sisekontrollisüsteem loob juhtkonnale kindlustunde, et ettevõtte püstitatud eesmärgid ka täidetakse ning on suureks abiks nii juhtkonnale, omanikele kui ka tervele organisatsioonile.